

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Чалавана Віктора Арісовича «Діяльність професора М.І. Нижнього

з розвитку вітчизняної аграрно-економічної науки

(50-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.),

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук

за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки

1. **Дисертаційна робота** Чалавана Віктора Арісовича «Діяльність професора М.І. Нижнього з розвитку вітчизняної аграрно-економічної науки (50-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)» є комплексним науковим дослідженням та узагальненням еволюції наукових засад економічної науки.

2. **Дисертація є завершеним науковим дослідженням**, виконаним автором самостійно. Вона є складовою частиною науково-дослідної роботи Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України в межах теми «Розробити науково-організаційні та концептуальні основи становлення та розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні: теоретико-методологічні, історико-наукознавчі, біографічні та джерелознавчі аспекти дослідження» (№ державної реєстрації 0111U003538).

3. **Актуальність обраної теми і одержаних результатів** зумовлюється відсутністю у вітчизняній історіографії фундаментального дослідження стосовно історії розвитку і становлення наукових засад розвитку аграрної економіки України. Тема дисертаційного дослідження пов'язана з історією розвитку аграрної економіки України другої половини ХХ ст. – початок ХХІ ст. та аналізом життя і наукової діяльності професора Миколи Івановича Нижнього – вченого, теоретика, організатора і методолога дослідної справи в аграрній економіці. Постать М.І. Нижнього та його творча спадщина довгі роки залишалися маловідомими. На сьогодні не існує фундаментальної науково-історичної праці

узагальнюючого характеру, де було б розкрито наукову, освітянську та організаційну діяльність вченого.

4. **Наукова новизна одержаних результатів** дослідження полягає в тому, що вперше комплексно висвітлено діяльність професора, що ґрунтується на критичному аналізі джерел в українській історіографії, інтерпретації актуальних економічних проблем оплати праці в сільському господарстві – найважливішої складової виробничих відносин у галузі; обґрунтовано періоди наукової діяльності вченого, що сприяло послідовному відтворенню його ролі в розвитку вітчизняної аграрної економіки; встановлено роль М.І. Нижнього в організації галузевих науково-дослідних інституцій, зокрема, реформуванні державної нормативної мережі в галузі сільського господарства України.

Доповнено оціночні висновки щодо ролі М.І. Нижнього в реалізації на постійній основі експериментально-практичної моделі впровадження прогресивних форм і систем оплати праці для різних категорій сільськогосподарських працівників за природно-економічними зонами України з використанням розробленої ним та впровадженої у практику методології, в якій першочергове місце посіли питання досягнення високої ефективності виробництва згідно з законом розподілу за працею.

Уточнено відомості про науково-організаційну, репрезентаційну та популяризаційну діяльність М.І. Нижнього та конкретизовано результати його досліджень, як однієї з підсистем вітчизняної системи знань в економічній науці.

5. **Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів** базується на фактологічній основі, що включає значний масив наукових праць М.І. Нижнього. Головну роль у дослідженні відведено архівним матеріалам міст Києва, Житомира.

6. **Наукове значення одержаних результатів** полягає у комплексному висвітленні життєвого та творчого шляху професора М.І. Нижнього, а також у розвитку і становленні вітчизняної аграрно-економічної науки.

7. **Практичне значення** одержаних результатів полягає у можливості їх застосування при підготовці спеціалістів-істориків, фахівців у галузі економіки, економіки та історії, у навчальних програмах при вивченні дисциплін «Історія науки і техніки», «Історія України», «Історія аграрно-економічної науки», «Історія сільськогосподарських наук», «Сільське господарство», «Економіка праці в сільському господарстві», при укладанні сучасних енциклопедичних видань, біографічних довідників.

8. **Ступінь впровадження результатів дисертаційної роботи.** Основні положення та висновки дисертації були апробовані на міжнародних науково-практичних семінарах та конференціях. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 11 наукових праць, з яких 5 у виданнях, визначених МОН України фаховими за спеціальністю.

9. **Рекомендації щодо подальшого використання одержаних у роботі результатів.** Теоретичні положення та практичні рекомендації, що містяться у дисертаційній роботі, можна використати при підготовці колективних та індивідуальних наукових праць з історії вітчизняної аграрно-економічної науки.

10. **Оцінка мови і стилю дисертації. Відповідність визначеній спеціальності.** Дисертаційну роботу написано літературною українською мовою у науковому стилі. Передбачені у змісті питання розглянуто комплексно у логічній послідовності. Робота має оптимальну структуру. Підібрані методи наукового пошуку дали можливість отримати виважені науково-обґрунтовані висновки, які мають важливе науково-теоретичне і практичне значення для історії вітчизняної аграрно-економічної науки. Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 07.00.07 – історія науки й техніки.

11. **Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника».** Дисертація Віктора Арісовича Чалавана, «Діяльність професора М.І. Нижнього з розвитку вітчизняної аграрно-економічної науки (50-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)» є завершеною науковою роботою. Її результати мають теоретичну новизну та практичне значення для відтворення життєвого і творчого

шляху вченого М.І. Нижнього, історії аграрно-економічної науки. Дисертація оформлена відповідно до «Основних вимог до дисертацій та авторефератів дисертацій», відповідає п.9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

12. **Оцінка змісту дисертації та її завершеність.** Дисертаційна робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі розкрито актуальність дисертаційного дослідження, обґрунтовано мету, об'єкт та сформульовано задачі дослідження, визначено методи дослідження, показано наукову новизну одержаних результатів та їх практичне значення, включено відомості про апробацію, структуру та публікацію за темою дослідження.

У першому розділі, присвяченому історіографії проблеми, джерельній базі та методам дослідження, представлено незначну кількість праць, які безпосередньо або побічно висвітлюють творчий шлях М.І. Нижнього. Зазначається про необхідність проведення спеціального дослідження з вивчення теоретичного та практичного внеску М.І. Нижнього в розвиток вітчизняної аграрно-економічної науки у другій половині ХХ – початку ХХІ століть.

Джерельна база дослідження представлена різними за змістом та характером опублікованими джерелами та матеріалами. З'ясовується, що представлена у дисертаційному дослідженні джерельна база є достатньою та достовірною для виконання поставлених завдань.

У другому розділі відтворено цілісну картину формування особистості та наукового світогляду вченого, висвітлено основні чинники та умови, які зумовили його обрати в якості досліджень організацію оплати праці в сільському господарстві.

У третьому розділі висвітлено діяльність ученого з репрезентації та популяризації досягнень вітчизняної аграрно-економічної науки і практики, зокрема, в оплаті праці у сільському господарстві.

У четвертому розділі відтворено досягнуті М.І. Нижнім наукові та науково-практичні результати, втілені в наукових здобутках його учнів; розкрито формування нового покоління економістів-аграріїв і дидактичні зв'язки «учений - учні».

13. **Загальний висновок.** Дисертаційна робота В.А. Чалавана, «Діяльність професора М.І. Нижнього з розвитку вітчизняної аграрно-економічної науки (50-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)» є завершеним науковим дослідженням виконаним автором особисто. Зазначена актуальність, наукова новизна і практичне значення свідчать про важливість роботи в напрямі досліджень вітчизняної аграрно-економічної науки. Зміст роботи свідчить про рівень підготовки автора, а одержані ним результати є значним внеском у розвиток спеціальної дисципліни – історія науки й техніки.

Зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

При всіх позитивах, новизні та цікавості отриманих результатів дисертаційне дослідження В.А. Чалавана містять деякі недоліки. Тому слід висловити деякі зауваження і побажання:

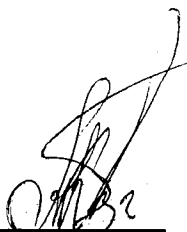
- 1) Привертають увагу висновки, які представлені на 6 сторінках (с. 157-163). Текст висновків відповідає викладеним результатам дисертаційної роботи, але краще було б подати висновки у більш лаконічній формі, особливо такі, що містять дані періодизації.
- 2) Наукові результати та основні дати життя вченого в публікаціях висвітлено фрагментарно. Таким чином, напрями популяризаційна та просвітницька діяльність ученого залишилися поза увагою досліджень.
- 3) В тексті роботи зустрілися технічні огріхи – наприклад, с.35 «Дотримання об'єктивності пізнання сприяв виявленню тих чинників, які сформували життєвий шлях.» (потрібно «Дотримання об'єктивності пізнання сприяло виявленню тих чинників, які сформували життєвий шлях.»)

4) В тексті роботи допущені граматичні помилки – наприклад, на с. 105 «Науково-організаційна діяльність М.І. Нижній характеризується...» (потрібно «Науково-організаційна діяльність М.І. Нижнього характеризується...») та ін.

Вказані зауваження не знижують позитивного враження від проаналізованої дисертаційної роботи В.А. Чалавана. Здобувач продемонстрував важливі для науковця риси – творчий підхід, цілеспрямованість, логічність мислення, обґрунтованість висновків.

За змістом, науковою та прикладною суттю і оформленням дисертація В.А. Чалавана відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор Чалаван Віктор Арісович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки.

Офіційний опонент:
кандидат історичних наук,
доцент кафедри філософії та
економічної теорії
Вінницького торговельно-економічного
інституту КНТЕУ

Г.М. Красніцька

Підпис завірено:

